

היבטים לשוניים בפרשת קרח עז

דקדוקי קריאה בפרשה בהפטרה ובראשון של חקת

טז ג כִּי כָל-הָעֵדָה: טעם מהפך בתיבה כִּי בלבד, הכ"ף במילה כָּל רפויה כדין בגדכפ"ת אחרי מילה המסתיימת בהברה פתוחה וטעם מחבר. יש לשים לב במקומות אחרים¹

טז ג תַּתְנַשְׂאוּ: ש"ן שמאלית בשווא נע, אחרת זה משנה את המשמעות

טז ה וְאֶל-כָּל-עֵדְתָּו: העמדה קלה באל"ף

טז ז וַתֵּנוּ בָהֶן | אֵשׁ: וַתֵּנוּ במונח ולא במקף

טז ט הַמַּעֲט: המ"ם רפויה ללא דגש ובשווא נח, כן הדבר גם בהמשך. וכן הוסבר לעיל יג יח

טז יא תִּלְיִנוּ: דגש חזק בלמ"ד, מלשון תלונה ולא לינה, שאז אין דגש והת"ו קמוצה

טז טו אֶחָד אֶת-אֶחָד: יש לשים לב להבדלי הניקוד

טז כו בְּכָל-חַטָּאתָם: הטי"ת בחולם

טז טז אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מִחֵר: יש להאיץ מעט את קריאת תיבת וְאַהֲרֹן להסמיכה לקודמתה, שלא יישמע 'אַתָּה וְהֵם - וְאַהֲרֹן מִחֵר'

טז כא הַבִּדְלוּ: הטעמה משנית בב"ת. כִּרְגָע: הכ"ף בשווא נע

טז כב הָאִישׁ: הה"א בקמץ והיא ה"א הידיעה לפי רב הפרשנים

טז כד הָעֵלּוּ: העמדה קלה בה"א בדומה גם בהמשך כז וַיַּעֲלוּ

טז כז וַנְּשִׂיֵהֶם וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם: כך מוטעם ברב הספרים²

טז לד נָסוּ: במלעיל

טז לה וַתֹּאכַל: מלעיל

יז ב וַיֵּרָם: וא"ו החיבור בשווא נע ובמלרע, כן הדבר, דהיינו שווא בוא"ו, גם בפסוק הבא 'וַעֲשׂוּ' 'וַיִּהְיוּ'

יז ה וַכַּעֲדָתָו: הטעמה משנית בכ"ף

יז טו וַנַּעֲצָרָה: העמדה קלה בנו"ן למנוע הבלעת הע"ן החטופה

יז כב וַיִּנָּח: היר"ד בפתח, דגש חזק בנו"ן ובמלרע

יז כג וַיֵּצֵא פָּרַח: טעם נסוג אחור ליו"ד. וַיֵּצֵץ לֵעִץ: יש להיזהר בהפרדת התיבות, תיבות וַיֵּצֵא, וַיֵּצֵץ במלעיל והצד"י בצירי

יז כח כָּל הַקָּרֵב | הַקָּרֵב אֶל-מִשְׁכַּן ה' יָמוּת : אֶל-מִשְׁכַּן ה' כך הפיסוק, גם לפי ההטעמה, אבל צריך להקפיד כאן יותר כדי שלא ישמע ח"ו מחרף, כ"כ במנחת שי

יח ב וַיִּשְׁרְתוּדָ: הוא"ו בחירק מלא, אין לקרוא כאילו יש שם שווא ביו"ד³

¹ בקטע "בית יעקב" הנאמר ע"י עדות המזרח והמערב לפני שיר של יום אומרים פסוק ממיכה ד ה: כִּי כָל-הָעַמִּים ושם כָּל בכ"ף דגושה, ויש טועים בזה, גם סידורים.

² לפי תורה קדומה, על סמך כל התיגאן, הטפחא בתיבת 'ונשיהם'

³ בתנ"ך ברויאר, גם בכתר בר-אילן אין ציון לחטף פתח בר"ש. לכן גם הנוהגים לבטא ברכו ר"ש בחטף פתח, אינם צריכים לנהוג כן כאן.

יח ד וְזָר לֹא-יִקְרַב אֲלֵיכֶם: טעם טפחא בתיבת וְזָר

יח ח לְמַשְׁחָה: המ"ם בקמץ קטן, כך גם בהמשך הפסוק לְחֶק-עוֹלָם, קמץ קטן בחי"ת

יח ט זֶה-יְהִי לָךְ: תיבת זֶה- מוקפת וכך היא ההטעמה הנכונה. אין טעם נסוג אחור ולכן לא שייך דגש חזק בלמ"ד מדין אתי מרחיק⁴

יח י יְהִי-לָךְ: נחץ (הטעמה משנית) ביר"ד מפני הגעיה שם, דגש חזק בלמ"ד מדין דחיק

יח יג יֹאכְלֶנּוּ: הכ"ף בשווא נע ולא בחטף כפי שמופיע בחלק מן הדפוסים

יח טו לְכָל-בֶּשֶׂר: געיה בלמ"ד החטופה

יח יז בָּכֹר-שׁוֹר: געיה בב"ת החטופה. כְּשֵׁב: להיזהר משיכול האותיות

יח כ וְנִחַלְתָּךְ: הטעמה משנית בלמ"ד והתי"ו בשווא נע

יח כד אֶת-מַעֲשֶׂי: העי"ן בשווא נח, אין לקרא כאילו מנוקדת בפתח

יח כו בְּנִחַלְתְּכֶם: געיה בנר"ן

יח כז וְכַמְלָאָה: געיה בכ"ף והמ"ם בשווא נע

יח כח מַעֲשֵׂי־רַחֲמֵיכֶם: העי"ן בשווא נח והשי"ן בשווא נע

יח כט אֶת-מַקְדָּשׁוֹ: הדל"ת בשווא נע, לא בקמץ

יח ל כְּתִבּוּאֵת גֵּרָן וְכְתִבּוּאֵת יִקְב: תיבת כְּתִבּוּאֵת במלרע, אין טעם נסוג אחור

הפטרת קורח, שמואל א יא יד – יב כב:

יב ב וְשִׁבְתִּי: שי"ן שמאלית

יב ג וְאַעֲלִים: הוי"ו אינה בקמץ כוי"ו ההיפוך, העי"ן בשווא נח

יב ה מִצֵּאתֶם: האל"ף כלל אינה נשמעת

יב ט סִיסְרָא: הסמ"ך השנייה בשווא נע

יב י וְנַעֲבֹדָךְ: כ"ף סופית דגושה

יב יב וְתֹאמְרוּ לִי: טעם נסוג אחור לתי"ו

יב יד אִם-תִּירָאוּ: געיה בתי"ו והרי"ש בשווא נע, לשון יְרָאָה ולא ראייה

יב יז וַיִּתֵּן: הוא"ו שוואית ולא בפתח

ראשון של חֶקֶת:

ב וַיִּקְחוּ: וא"ו בשווא נע. אֵלֶיךָ פָּרָה: הפ"א רפויה

ז וְכַבֵּס: הבי"ת בסגול ולא בצירי, וכן בפסוק י. וְאַחֵר יָבֹא אֶל-הַמִּחְנֶה: טעם טפחא בתיבת

וְאַחֵר

⁴ אין היר"ד מודגשת מדין דחיק. בחומשים רגילים יש טעם מונח במילה זֶה ולכן אין מקום לדגש. גם במדויקים, בהם זֶה מוקפת ל-יְהִיָּה, אין דגש דחיק ביר"ד.

יד בַּאֲהֶל: הבי"ת בשווא, אך בהמשך הפסוק בַּאֲהֶל מיועד, הבי"ת בקמץ
טז בַּחֲלֵל-חֶרֶב: געיה בבי"ת הראשונה

טז כא הַבְּדִלּוֹ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכְלָה אֹתָם כְּרֶגֶע:

רבינו בחיי: הם עדת קרח, שהרי משה ואהרן היו עמהם פתח אהל מועד, ומשה חשב כי "העדה הזאת" אל כל ישראל אמר, ולפיכך השיב לו: "האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצף (במדבר טז, כב)", והקב"ה פירש לו מיד כי "העדה" שנאמר על עדת קרח הוא. וזהו: "העלו מסביב למשכן קרח" (במדבר טז, כד). וא"כ "העלו" הוא פירוש "הבדלו".

ומה שהוצרך לומר "הבדלו" והקב"ה יש בידו להמית ולהחיות ולא היה צריך הבדל אצלו, שהרי יכול הוא להמית את הרבים ולהציל את היחיד בתוכם, וכמו שאמרו רז"ל: שנים ושלושה היו מתכסים בטלית אחד השנים מתים והאמצעי נצול, וכענין שכתוב: "יִפֹּל מִצֶּדֶף אֶלָּף וּרְבָבָה מִיְמִינֶךָ אֱלִיף לֹא יִנָּשׂ" (תהלים צא, ז). וא"כ מה צורך לומר "הבדלו". אלא כדי שלא ידבק בהם האויר הרע שבמכת הדבר, כענין האמור באשתו של לוט: "וַתִּבָּט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וְתָהִי נָצִיב מִלֶּחַ (בראשית יט, כו)". או מטעם שאמרו רז"ל: (ב"ק ס א) כשמודת הדין מתוחה אינו מבחין בין צדיק לרשע. או אפשר לומר שאמר כן לכבוד הצדיקים, שהקב"ה לא ישלח ידו בהם בעוד שהצדיקים ביניהם.

אביגדור בעדני: הקשה רבינו בחיי, מדוע הוצרך להפרישם: 'הבדלו מתוך העדה הזאת', וכי קשה עליו להציל את הצדיקים שבתוך הרשעים? ותירץ בתירוץ ראשון: ישלח ידבק בהם האויר הרע שבמכת הדבר. ולא ידעתי מה הועיל בתירוץ זה. א. כי עדין נשארה שאלתו ישארה יכול הוא להמית את הרבים ולהציל את היחיד בתוכם. וב. מה ענין לאויר רע ולדבר, והרי מתו בפתיחת האדמה את פיה? ונל"ל כי נתן ה' הזדמנות לכל מי שמעוניין – וגם אם הוא מאנשי קורח ועדתו – לפרוש כעת מן 'העדה הזאת' ולהצהיר בזאת כי אין לו חלק ונחלה במחלוקתם. וכמו שכתוב בגמי (סנהדרין ק"י ע"א) יויקם משה וילך, אמר רב אשי, מלמד שאין מחזיקין במחלוקת. וזוהי הדרך היחידה למנוע מחלוקת כי בעל המחלוקת רוצה ומשווע שיעמדו מולו ויתווכחו עמו.

א"ה: הציווי הבדלו בתחילה היה בגלל הדבר העומד לפרוץ ולכלות את עדת קורח לפי הבנת רבנו בחיי. באופן טבעי הדבר מלווה באויר רע, ואם אמנם הדבר לא יפגע בהם ישירות, הרי עלול הוא לפגוע בהם אם ישארו במקום, ולכן עדיף שיתרחקו. בפועל עדת קרח נבלעה ומאתים וחמשים נשרפו. והדבר בא רק למחרת בגלל המתלוננים.

ט"ז ל'. אביגד בעדני: וְאִם-בְּרִיאָה יִבְרָא ה' וּפְצָתָהּ הָאֲדָמָה אֶת-פִּיהָ הִיבְרִיאָהּ אֲשֶׁר יִבְרָא ה', לא לעניין פתיחת פי האדמה, כי זה כבר היה בים סוף ככתוב 'וַתִּבְלַעַמוּ אֶרֶץ (שמות טו, יב)'. אלא לעניין מיתתם 'וירדו חיים שאלה'. והוא הצד השני של 'אם כמות כל האדם ימתון אלה'. כי שם בלעתם הארץ לאחר שמתו בטביעה. וראה עוד בפירוש הרמב"ן.

י"ז ב'. אביגד בעדני: וַיָּרֶם אֶת-הַמַּחְתָּה מִבֵּין הַשְּׂרָפָה ת"א: וַיִּפְרֹשׂ יָת מִחְתָּתָא מִבֵּין יְקִידָא אונקלוס תרגם את המלה 'שרפה' – 'יקדיא' כאילו כתוב שרופים (ולא תרגם 'יקדתא' – שריפה). ונראה שהמלה 'מבין' היא שגרמה לו. כי אם היתה כוונת הפסוק לשריפה, היה לו לומר 'וירם את המחנות מתוך השריפה'.

י"ז ו'. וַיִּלְנוּ כָּל־עַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמַּחֲרַת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמָּתֶם אֶת־עַם ה': אביגד בעדני: קשה, איך ההינו בני ישראל להצות על משה ואהרן אחר אשר ראו את מה שאירע לקורח ולעדתו?

ונראה כי שלושה סוגי טענות היו כאן. קורח ועדתו טענו – למה אתם? אנחנו. ועל זה בא ענשם מאתו יתברך, ונוכחו כולם כי הם לא.

הטענה השניה 'מַחֲרַת' היתה – אין אנו אומרים שאנחנו ראויים, אבל אתם בודאי שאינכם ראויים, כי 'אַתֶּם הִמָּתֶם אֶת עַם ה'". וזו איצטלא של 'לשם שמים', כי כביכול אין הם דואגים לעצמם אלא טובת הכלל לנגד עיניהם. וגם על זה הוכיחם ה' כי מי הצילים מן המיתה שגזר עליהם ה'? דוקא משה ואהרן.

וטענה שלישית, אע"פ שלא נטענה ע"י בני ישראל, אבל מ"מ אם ראה הקב"ה צורך לענות עליה, סימן שעלתה בלבם או שתעלה בלבם בעתיד (ולכן צווה משה להשיב אֶת מֹטֶה אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדוּת לְמַשְׁמֶרֶת (במדבר יז, כה)...), והיא, הגם שאין אתם בלתי ראויים, והגם שאנחנו בלאו דווקא, מ"מ מי קבע שאתם דווקא תנהיגו את העם? ועל זה באה תשובת המטה.

י"ז כ"א אביגד בעדני וּמֹטֶה אַהֲרֹן בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם: מסביר רש"י 'הניח באמצע, שלא יאמרו מפני שהניחו בצד שכינה פרח'.

ק"ק לפירוש רש"י, מדוע הניח את המטה בתוך מטותם, והיה לו להניחו בצד היותר מרוחק?

ואולי ביקש משה להרחיק את המטה גם מקדושה ראשונה במעלה של ארון העדות, וגם מקדושה שניה במעלה של שאר כלי המשכן אשר בקודש, להרחיק כל טענה. ועוד אפשר לומר, כי אם ירחיק את המטה מארון העדות, עלולים לבוא אליו בטענה הפוכה, כי פריחת מטה אהרן נבעה מהשפעות טבעיות של מזג האויר אשר מחוץ למשכן.

י"ז כ"ה. ראה מה שהקשה הרמב"ן על רש"י [למשמרת לאות - לזכרון שנחרתי בזה] לכהן, ולא ילינו עוד על הכהונה; לשון רבנו שלמה. ואין המטה הזה אות, רק על מטה לוי שנבחר משאר השבטים, לא על אהרן שתהיה לו הכהונה. אבל נראה שרש"י מפרש כי כתיבת יָאִישׁ אֶת שְׁמוֹ תִּכְתֵּב עַל מֹטֶהוּ (במדבר יז, יז) נועד לבחור גם את האיש בנוסף על שבטו. כי אחרת היה די לו היה הקב"ה מורה על כתיבת שם השבט על המטה.

יח ה' לָךְ נִתְּנִים לְמִשְׁחָה הרב משולם ראטה ז"ל בספרו מבשר עזרא מביא את דברי ראב"ע כאן המפנים לדבריו בפרשת תצוה, ושב לדון ביחס בין הפירוש הארוך לספר שמות לפירוש הקצר, אבל דבריו מקוטעים. כנראה מתווכח עם שי"ר⁶ לאיזה פירוש מפנה ראב"ע במקומות אחרים.

פ' קרח "למשחה פירשתיו" וכוונתו למ"ש בפ' תצוה (כ"ט כ"ט) "לבנו המשחה תחתיו". וכן כאן בפ' קרח לך נתתים שאתה משוח, וכן פי' רמב"ן בפ' תצוה יעושה. ודברי ראב"ע בפ' תצוה הם בפיה"א ולא בפיה"ק. ומזה סתירה לדעת שי"ר

⁶ חתנו של בעל קצות החושן, שלמה יהודה רפפורט רב העיר פראג. אכמ"ל בעניין אישיותו, יש ערך עליו בויקיפדיה.

י"ח י"א. כָּל־טָהוֹר בְּבִיתָךְ יֹאכֵל אֹתוֹ: אֲבִיגַד בַּעֲדָנִי: בְּנוֹסַח הַתִּרְגוּם הַנִּדְפָּס תִּרְגַּם אֶת 'כָּל טָהוֹר בְּבִיתָךְ יֹאכֵל אֹתוֹ' – כָּל דִּדְכִי בְּבִיתָךְ יִיכּוֹל יִתִּיחֵי. וְקִצַּת מִשְׁמַע שִׁיש חוֹבָה עַל כָּל טָהוֹר לֹאכּוֹל. אֲבָל בְּתִרְגוּם נוֹסַח תִּימָן מִתִּרְגָּם יֵכֵל דִּידְכִי בְּבִיתָךְ יִיכּוֹל יִתִּיחֵי (כָּל שִׁיטָהָר בְּבִיתָךְ יֹאכֵל אֹתוֹ) דִּהִינּוּ שִׁיש אִיסוֹר עַל טִמָּא לֹאכּוֹל בְּקִדְשִׁים. אֲבָל כְּשִׁיטָהָר

כָּל־דִּידְכִי⁷

יֹכֵל לֹאכּוֹל. וְכֵן גִּרְסַת תִּיב"ע. א"ה: וְכֵן בַּדְּפּוּס סְבִיוֹנִיטָה אֶת הָעֲנִיִּין הָאֲחֵרוֹן רִאִיתִי הַשְּׁבוּעַ בְּכַתֵּב יָד שֶׁל אֶחָד מֵרַבְּנֵי תִימָן.

יח יט פרשה וטבעה ד"ר משה רענן שבת בשבתו קורח עה ברית מלח עולם הוא לפני ה' לך ולזרעך אמת: (יח, יט).

בפרשת ואתחנן תשע"ד ייחדנו את הטור לאופייה המורכב של האש – תועלת מול נזק. גם המלח המופיע בפרשתנו טומן בחובו שני מרכיבים אלו.

טוב ורע

בפסיקתא זוטרתא (קרח) אנו מוצאים: "... ברית מלח עולם היא. כרת הכתוב ברית עם אהרן ברית מלח עולם הוא בדבר הבריא, בדבר שאינו מתלע ולא מסריח, ולא עוד אלא שמבריא את אחרים". ובלשון רש"י: "ברית מלח – כברית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם".

מסיבות אלו תפס המלח מקום חשוב בעבודת הקרבנות: "וְכָל קָרְבָּן מִנְחָתְךָ בְּמִלַּח תִּמְלָח וְלֹא תִשְׁבִּית מִלַּח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ, עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תִּקְרִיב מִלַּח (ויקרא ב, יג)". השימוש במלח כמוטיב סמלי חדר למשל למנהגי סעודות היום יום או טיבול הביצה במי מלח בליל הסדר.

מאידך גיסא המלח מסמל חורבן ושממה ולא בכדי נקרא ים המלח ים המוות. במקרא אנו מוצאים: "גִּפְרִית וּמִלַּח שִׁרְפָה כָּל אֶרֶץ, לֹא תִזְרַע וְלֹא תִעֲמָץ וְלֹא יִעֲלֶה בָּהּ כָּל עֵשֶׂב, בְּמַחֲפָצַת סֶדֶם וְעַמֻּמָּה (דברים כט, כב) וכו'". "אֶרֶץ פְּרִי לְמִלְחָה מֵרַעַת יוֹשְׁבֵי בָּהּ (תהלים קז, לד).

במידה הנכונה

בדומה לאש, גם במלח ניתן ליישב את הסתירה בין שתי מגמות אלו בכך שהתועלת או הנזק תלויים בהקשר, בכמות ובעיתוי. בגמרא (ברכות, לד, א) אנו לומדים: "תנו רבנן: העובר לפני התיבה צריך לסרב, ואם אינו מסרב דומה לתבשיל שאין בו מלח, ואם מסרב יותר מדאי דומה לתבשיל שהקדיחתו מלח וכו'".

דוגמה לדואליות בהשפעתו של המלח ניתן למצוא בהשפעתו על גוף בעלי החיים והצמחים. מלח הבישול (נתרן כלורי NaCl) נחוץ לתפקוד הגוף. יון הנתרן (+Na) נחוץ מכיוון שהוא מאזן את היחס בין חומצה לבסיס, מווסת את נפח הנוזלים ולחץ הדם ומשמש להעברת האותות העצביים. איבוד מלח מהגוף עקב הזעה, הקאה או הטלה מרובה של שתן עלול לגרום למצב של מחסור במלח, שתסמיניו הם חולשה ועוויתות. במקרים קיצוניים עלול מצב זה לגרום אף למוות. יון הכלור (Cl-) משמש ליצירת חומצת מימן כלורי בקיבה החיונית לפעולת עיכול המזון.

יחד עם זאת, צריכה מוגזמת של מלח בישול, הנפוצה במטבח המערבי, עלולה להוביל לבעיות כמו יתר לחץ דם, היווצרות אבנים בכליות ועוד. מסיבה זו יש המשתמשים במלח דל נתרן.

הצורך הפיזיולוגי במלח מביא לכך שהוא משמש לתיבול המזון. חוש הטעם של האדם "מאלץ" אותו, בדרך כלל, לצרוך מלח בכמות מספיקה. המלח משמש לשימור והכנת

⁷ דידכי מנוקד בדרך כלל דִּידְכִי, כך למשל במכון ממרא, אבל המנקד של סביוניטה ניקד את הדל"ת בחירק והבליע את הו"ד, עם זאת השאיר את הדגש בכ"ף.

מזון בזכות יכולתו למנוע פעילות חיידקים לא רצויים. הדבר מאפשר לשמר בשר לאורך זמן, לכבוש ירקות ופירות אך גם כחומר חיטוי וטיפול בדלקות גרון. המלח משמש להוצאת הדם מהבשר בעת הכשרת הבשר ויכולת "שאיבה" זו היא גם המעניקה לו את השפעתו על חיידקים. בעת העתיקה נחשב המלח למוצר צריכה יקר מאוד ולעיתים שימש כאמצעי תשלום. ביטוי לערכו ומחירו הוא שק המלח שהיה ניתן לחיילי רומא כמענק ונקרא בלטינית salarium (sal הוא מלח). מכאן התפתחה בשפות האירופאיות המילה salary (משכורת).

הגירה לספסיאנית

ביטוי לצורך בכמות מדודה ומדויקת של מלח אנו מוצאים בתפוצתם של צמחים ובעלי חיים. ניתן למצוא קשר ישיר בין ריכוזי מלח בקרקע והופעתם של צמחי בר וחקלאות. בקרקעות מלוחות אנו מוצאים צמחים אופייניים ש"למדו" להתמודד עם ריכוזי מלח גבוהים. ריכוזי המלח במים קובעים את הרכב המינים וקל להבחין בין מינים המאכלסים מים "מתוקים" ומי ים. בעלי חיים ימיים עשויים להגיב לשינויים מזעריים בריכוז המלח.

יכולת זו מודגמת בתופעה הקשורה לתעלת סואץ. מאז חנוכת התעלה בשנת תרכט חצו את התעלה מים סוף לים התיכון מאות רבות של יצורים ימיים (דגים וחסרי חוליות דוגמת הסרטן בתמונה).

סרטן שייט
צילמו: אפרת צוברי ושני חזן

תופעה זו נקראת הגירה לספסיאנית על שם המהנדס לספס שתכנן את התעלה. מינים רבים הפכו לדומיננטיים בים התיכון עד כדי דחיקת מינים מקומיים. כמה מיני דגים אף הפכו למינים בעלי ערך מסחרי. בניגוד להגירה הלספסיאנית הרי שהגירה בכיוון ההפוך (הגירה אנטי לספסיאנית) כלומר מהים התיכון לים סוף היא תופעה זניחה. הסיבה להבדל בין שני סוגי ההגירה הוא ההפרש במליחות המים בין ים סוף והים התיכון. מליחות המים בים התיכון היא כ-3.9% ואילו מליחות ים סוף היא כ-4.2%. להפרש זה של 3 פרומיל יש השפעה דרמטית על יכולתם של המינים השונים לחצות את האגמים המרים דרכם עוברת תעלת סואץ. מליחות האגמים המרים גבוהה יותר מאשר מליחות שני הימים הנמצאים משני צידי התעלה ולכן למינים בים סוף המותאמים למליחות גבוהה יותר יש סיכויים טובים יותר לצלוח את המכשול המלוח.

תן לחכם ויחכם עוד

אני מבקש מאוד ממי שיש לו הערות שלא ימנע מלשולחן אלי

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע שם): php.gilionot/net.ladaat.www

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום העלאת מאמרים
ff771febc5bf6a14/dvir/search#/0/u/ca/mail/com.google.mail/:https

אם אתה מתעניין
בהגשים הלשוניים של התורה
(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')
אתה מוזמן להרשם (בחנם)
לקבלת דוא"ל בעושים לשוניים
בכתובת: maanelashon@gmail.com
☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכותגים ☺